СИЛЛАБУС
2024-2024 оқу жылының күзгі семестрі
«6В02211 – Этнология және антропология» білім беру бағдарламасы

Пәннің ID және атауы	**Білім алушының өзіндік жұмысын (БӨЖ)**	**Кредиттер саны**			**Кредит-тердің жалпы саны**	**Оқытушының жетекшілігімен білім алушының өзіндік жұмысы (ОБӨЖ)**
		Дәрістер (Д)	**Семинар сабақтар (СС)**	**Зерт. сабақтар (ЗС)**		
21254 Қазақ халқының этногенезі және этникалық тарихы	6	15	30		5	6

ПӘН ТУРАЛЫ АКАДЕМИЯЛЫҚ АҚПАРАТ				
Оқыту түрі	**Циклы, компоненті**	**Дәріс түрлері**	**Семинар сабақтарының түрлері**	**Қорытынды бақылаудың түрі мен платфомасы**
Оффлайн				Жазбаша
Дәріскер (лер)	Қалыш Аманжол Боранбайұлы			
e-mail:	kalyshamanzhol@gmail.com			
Телефоны:	8 702 379 95 33			
Семинар (лар)	Мейрманова Гүлжан Асанқызы			
e-mail:	meirmanovaga@gmail.com			
Телефоны:	8 747 824 0307			

ПӘННІҢ АКАДЕМИЯЛЫҚ ПРЕЗЕНТАЦИЯСЫ		
Пәннің мақсаты	**Оқытудан күтілетін нәтижелер (ОН)***	**ОН қол жеткізу индикаторлары (ЖИ)**
Этногенез және этникалық тарихқа байланысты теориялық көзқарастар, сонымен қатар қазақ халқының құрылуының тарихи алғышарттары; ежелгі және ортағасырлық Қазақстан жеріндегі этникалық үдерістер; монғол-татар шапқыншылығынан кейінгі халық болып қалыптасу үдерісінің шешуші себептері; Қазақ хандығының құрылуына байланысты қазақ халқының қалыптасу кезеңіне анализ; «Қазақ» атауының шығуы мен мағынасына байланысты ғылыми талас мәселесі; Ұлы, Орта және Кіші жүздер сияқты этнотерриториялық бірлестіктердің қалыптасуы мен құрылу механизмдері сияқты іргелі мәселелердің және	1. Жалпы этностардың шығу теориясын зерделей отырып, қазақ этногенезінің күрделі процестерімен қоса, этникалық территориясына катысты ғылыми еңбектермен терең таныстыру.	1.1. Концептуалды ұйымдастырылған археологиялық, этнологиялық білімдерді түсіну қабілетінің болуы, кәсіби білім алуда олардың орнын түйсіну, білімнің өзегін ажырата білу.
		1.2. Қарастырып отырған мәселенің көп қырлылығын меңгере отырып, олардың жалпы теориясы мен тәжірибесіндегі ерекшелік-теріне анализ/ талдау жасау.
		1.3. Кәсіби қызметінде білім мен мәдениетке қатысты заңнамалық және нормативті құқықтық актілерді пайдалана білуі және археологиялық және этнографиялық экспедициялардың маңыздылығын білу.
	2. Пән бойынша археологиялық, этнологиялық, жазба және т.б. деректер негізінде тарихилыққа дейінгі эволюция тарихын оқытуда негізгі білімдерді көрсету.	2.1. Талдап отырған үдерістердің түрлі аспектілерін гуманитарлық білім жүйе-сіндегі және ғылыми зерттеу дамуындағы дағдыларын меңгеру.

т.б. негізгі нысандарын карастыру.		2.2. Аталмыш мәселенің республикалық және аймақтық ерекшеліктерін салыстыра отырып, қажетті құжаттар мен материалдарды талдау.
	3. Қазақ халқының этникалық тарихы біздің тарихымыздың және мәдениетіміздің бір бөлігі болып табылатынына аса зор мән беру.	3.1. Этникалық процестер-дің этногенетикалық ерекшеліктерін салыстырып және ескере отырып, оларға қажетті талдау жасау.
		3.2. Этникалық қауымдастықтардың географиялық саналуандығын, тарихи-этнографиялық аймақтар және олардың топтастырылу орындары мен ерекшеліктерін жүйелеу.
		3.3. Қауымдастықтардың бірігу факторлары, олардың қалыптасуына байланысты теорияларға салыстырмалы баға беру.
	4. Тарихта ғасырлар бойы қалыптасқан этногенездің мазмұны мен өзгерулерінің республикалық, аймақтық және этникалық аспектілеріне объективтік баға беру; олардың үдерісі мен жүйесіндегі орны мен маңызын игеру.	4.1. Тарих пен этнологияның дамуы барысындағы осы саладағы қалыптасқан бағыттарды жүйелі түрде мазмұндау факторларына байланысты өзіндік талдау жасау және сипаттау.
		4.2. Қазіргі кезеңдегі этногенезге байланысты гуманитарлық саласындағы құнды материалдарды игеру.
	5. Адамзаттың жіктеліске түсуінің себептері мен заңдылықтарын қолданып және т.б. негізгі нысандарын қарастырып сыни тұрғыда баға беру.	5.1. Этностарды қарастырудағы тарих пен этнология ғалымдарының зерттеулері мен сипаттамалары, саяхатшылардың жазбалары, фольклорлық және көркемдік мәтіндер, этносоциологиялық және этнопсихологиялық зерттеулер, публицистикалық материалдар, ресми құжаттар, тарихи және қоғамдық саяси әдебиеттерді сипаттау және баға беру.
		5.2. Тақырыпқа байланысты ғылыми зерттеулерді жүзеге асыруда қажетті зерттеу нәтижелерін синтездеу және өз ұстанымын әзірлеу.
		5.3. Қазақ халқының этногенезіне байланысты жобаларды әзірлеу
Пререквизиттер	Қазақ халқының дәстүрлі дүниетанымы	
Постреквизиттер	Көшпенді өркениет	
Оқу ресурстары	**Әдебиет: негізгі, қосымша.**	

	1. Абиль Е. Этногенез казахов. Опыт системного подхода. – Кустанай, 1997. 2. Аристов Н.А. Этногенез и этническая история казахского народа. – Астана: Алтын кітап, 2007. – 370 с. 3. Жолдасбаев С. История древнего и средневекового Казахстана. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 530 с. 4. Аманжолов К.Р. Түркі халықтарының тарихы. 1-кітап (Көне дәуірден біздің заманымыздың XIV ғасырына дейінгі кезең). – Алматы, 2002. 5. Кушкумбаев А. К. Этногенез казахов: историко-генетический аспект / Научный редактор А. К. Кушкумбаев. – Алматы. 2014. 6. Қалыш А.Б. Қазақ халқының этногенезі мен этникалық тарихы. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. 7. Омарбеков Т. Қазақ түркілерінің шығу тегі (IX–XV ғасырлар): Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. **Зерттеушілік инфрақұрылымы** «Археология, этнология және антропология» ғылыми-зерттеу орталығы – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Археология, этнология және музеология кафедрасы, 4-5 кабинет; **Мәліметтердің кәсіби ғылыми базасы** 1. 1.Интернет. 2.ПОЭК бөлімі. **Интернет-ресурстар** (3-5 кем емес) 1. http://elibrary.kaznu.kz/ru. 2. Этникалық және этномәдени зерттеулердің библиографиялық базасы [Электрондық ресурсы]. - URL: www.jhuccp.org/popwel.stm 3. «Этно-Журнал» этнология мен антропологияға арналған ғылыми басылым // http://ethnonet.ru/. 4. http://www.humanities.edu.ru/ –

Пәннің академиялық саясаты	Пәннің академиялық саясаты әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Академиялық саясатымен және академиялық адалдық Саясатымен айқындалады. Құжаттар Univer ИЖ басты бетінде қолжетімді. **Ғылым мен білімнің интеграциясы.** Студенттердің ғылыми-зерттеу жұмысы – бұл оқу үдерісінің тереңдетілуі. Ол тікелей кафедраларда, зертханаларда, университеттің ғылыми және жобалау бөлімшелерінде, студенттік ғылыми-техникалық бірлестіктерінде ұйымдастырылады. Білім берудің барлық деңгейлеріндегі білім алушылардың өзіндік жұмысы заманауи ғылыми-зерттеу және ақпараттық технологияларды қолдана отырып, жаңа білім алу негізінде зерттеу дағдылары мен құзыреттіліктерін дамытуға бағытталған. Зерттеу университетінің оқытушысы ғылыми-зерттеу қызметінің нәтижелерін дәрістер мен семинарлық (практикалық) сабақтар, зертханалық сабақтар тақырыбында, силлабустарда көрініс табатын және оқу сабақтары мен тапсырмалар тақырыптарының өзектілігіне жауап беретін ОБӨЗ, БӨЗ тапсырмаларына біріктіреді. **Сабаққа қатысуы.** Әр тапсырманың мерзімі пән мазмұнын іске асыру күнтізбесінде (кестесінде) көрсетілген. Мерзімдерді сақтамау баллдардың жоғалуына әкеледі. **Академиялық адалдық.** Практикалық/зертханалық сабақтар, СӨЖ білім алушының дербестігін, сыни ойлауын, шығармашылығын дамытады. Плагиат, жалғандық, шпаргалка пайдалану, тапсырмаларды орындаудың барлық кезеңдерінде көшіруге жол берілмейді. Теориялық оқыту кезеңінде және емтихандарда академиялық адалдықты сақтау негізгі саясаттардан басқа «Қорытынды бақылауды жүргізу Ережелері», «Ағымдағы оқу жылының күзгі/көктемгі семестрінің қорытынды бақылауын жүргізуге арналған Нұсқаулықтары», «Білім алушылардың тестілік құжаттарының көшіріліп алынуын тексеру туралы Ережесі» тәрізді құжаттармен регламенттеледі. **Инклюзивті білім берудің негізгі принциптері.** Университеттің білім беру ортасы гендерлік, нәсілдік/этникалық тегіне, діни сенімдеріне, әлеуметтік-экономикалық мәртебесіне, студенттің физикалық денсаулығына және т.б. қарамастан, оқытушы тарапынан барлық білім алушыларға және білім алушылардың бір-біріне әрқашан қолдау мен тең қарым-қатынас болатын қауіпсіз орын ретінде ойластырылған. Барлық адамдар құрдастары мен курстастарының қолдауы мен достығына мұқтаж. Барлық студенттер үшін жетістікке жету, мүмкін емес нәрселерден гөрі не істей алатындығы болып табылады. Әртүрлілік өмірдің барлық жақтарын күшейтеді. Барлық білім алушылар, әсіресе мүмкіндігі шектеулі жандар телефон/электрондық пошта арқылы консультативтік көмек ала алады, мұғалімнің контактілері силлабуста көрсетілген kalyshamanzhol@gmail.com немесе ZOOM бейне байланыс арқылы https://us04web.zoom.us/j/76842750607?pwd=FgGUPhscCs7D3CzEj07WkZIlaiPChl.1 кеңестік көмек ала алады.

МООС интеграциясы (massive openlline course). МООС-тың пәнге интеграциялануы жағдайында барлық білім алушылар **МООС**-қа тіркелуі қажет. **МООС** модульдерінің өту мерзімі пәнді оқу кестесіне сәйкес қатаң сақталуы керек.

Назар салыңыз! Әр тапсырманың мерзімі пәннің мазмұнын іске асыру күнтізбесінде (кестесінде) көрсетілген, сондай-ақ **МООС**-та көрсетілген. Мерзімдерді сақтамау баллдардың жоғалуына әкеледі.

БІЛІМ БЕРУ, БІЛІМ АЛУ ЖӘНЕ БАҒАЛАНУ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ

Оқу жетістіктерін есептеудің баллдық-рейтингтік әріптік бағалау жүйесі

Баға	Баллдардың сандық баламасы	% мәндегі баллдар	Дәстүрлі жүйедегі баға
A	4,0	95-100	Өте жақсы
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық

Бағалау әдістері

Критериалды бағалау – айқын әзірленген критерийлер негізінде оқытудың нақты қол жеткізілген нәтижелерін оқытудан күтілетін нәтижелерімен ара салмақтық процесі. Формативті және жиынтық бағалауға негізделген.

Формативті бағалау – күнделікті оқу қызметі барысында жүргізілетін бағалау түрі. Ағымдағы көрсеткіш болып табылады. Білім алушы мен оқытушы арасындағы жедел өзара байланысты қамтамасыз етеді. Білім алушының мүмкіндіктерін айқындауға, қиындықтарды анықтауға, ең жақсы нәтижелерге қол жеткізуге көмектесуге, оқытушының білім беру процесін уақтылы түзетуге мүмкіндік береді. Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар (пікірталастар, викториналар, жарыссөздер, дөңгелек үстелдер, зертханалық жұмыстар және т.б.) кезінде тапсырмалардың орындалуы, аудиториядағы жұмыс белсенділігі бағаланады. Алынған білім мен құзыреттілік бағаланады.

Жиынтық бағалау – пән бағдарламасына сәйкес бөлімді зерделеу аяқталғаннан кейін жүргізілетін бағалау түрі. БӨЖ орындаған кезде семестр ішінде 3-4 рет өткізіледі. Бұл оқытудан күтілетін нәтижелерін игеруді дескрипторлармен арақатынаста бағалау. Белгілі бір кезеңдегі пәнді меңгеру деңгейін анықтауға және тіркеуге мүмкіндік береді. Оқу нәтижелері бағаланады.

Формативті және жиынтық бағалау Оқытушы бағалаудың өз түрлерін енгізеді немесе ұсынылған нұсқаны қолданады	**% мәндегі баллдар** Оқытушы өзінің баллдарға бөлуін күнтізбеге (кестеге) сәйкес пункттерге енгізеді. Емтихан және пән бойынша қорытынды балл өзгермейді.
Дәрістердегі белсенділік	5
Практикалық сабақтарда жұмыс істеуі	20
Өзіндік жұмысы	25

C-	1,67	60-64		Жобалық және шығармашылық қызметі	10
D+	1,33	55-59	Қанағаттанарлықсыз	Қорытынды бақылау (емтихан)	40
D	1,0	50-54		ЖИЫНТЫҒЫ	100
F	0	0-49	Қанағаттанарлықсыз		

Оқу курсының мазмұнын іске асыру күнтізбесі (кестесі). Оқытудың және білім берудің әдістері.

Аптасы	Тақырып атауы	Сағат саны	Макс. балл
	МОДУЛЬ 1. Қазақтардың тарихындағы ежелгі және ерте орта ғасырлардағы тайпалар		
1	**Д 1.** Кіріспе. Пәннің мақсаты мен міндеттері.	1	
	СС 1. Этногенез және этникалық тарихтың қайнар көздері.	2	8
2	**Д 2.** Этногенездің теориялық мәселелері.	1	
	СС 2. Қазақ халқының этногенезінің тарихнамасы.	2	8
3	**Д 3.** Қола дәуірі тайпаларының этногенетикалық мәселелері.	1	
	СС 3. Қола дәуірі тайпаларының мәдениеті мен діни сенімдері.	2	8
	СӨЖ 1. Қазақстандағы ежелгі және ерте орта ғасырлардағы тайпаларды зерттеудегі отандық археологтардың үлесі (сын-пікір, үзінділерінен конспект).		15
	СӨОЖ 1 – берілген СӨЖ 1 тапсырмасы бойынша өзара талқылау жүргізу және кеңес беру.		
4	**Д 4.** Қазақ халқының этногенезіндегі сақтар кезеңі.	1	
	СС 4. Сақтардың мәдениеті мен аңдық стиль өнері.	2	8
5	**Д 5.** Қазақ халқының этногенезіндегі ғұн кезеңі.	1	
	СС 5. Ғұндардың мәдениеті, өнері мен зерттеудегі мәселелер.	2	8
	СӨЖ 2. Қазақ жеріндегі савромат/сарматтардың зерттелуі мен ескерткіштері.		15
6	**Д 6.** Үйсіндердің этногенезі мен этникалық мәселелері.	1	
	СС 6. Үйсіндердің мәдениеті мен өнері және зерттелу мәселелері	2	8
7	**Д 7.** Қазақ этногенезіндегі түркі дәуірі.	1	
	СС 7. Қазақтардың этногенезі мен этникалық тарихындағы қаңлылырдың орны.	2	8
	СӨЖ 3. Түргеш кезеңіндегі протоқазақ тайпалары және олардың зерттелуі.		14
	СӨОЖ 3 – берілген СӨЖ 3 тапсырмасы бойынша өзара талқылау жүргізу және кеңес беру		
Аралық бақылау 1			**100**
	Модуль 2. Дамыған орта ғасырлардағы протоқазақ тайпалық бірлестіктер		
8	**Д 8.** Қазақтардың этногенезі мен этникалық тарихындағы қарлұқтардың орны.	1	
	СС 8. Оғыздардың этногенезі мен этникалық тарихы.	2	8
9	**Д 9.** Қазақ этногенезіні мен этникалық тарихындағы кимақтардың орны.	1	
	СС 9. Қазақ этногенезіндегі қыпшақтардың кезеңі.	2	8
	СӨЖ 4. Қараханидтер ғалымдардың зерттеулерінде.		15
	СӨОЖ 4 – берілген СӨЖ 4 тапсырмасы бойынша өзара талқылау жүргізу және кеңес беру		
10	**Д 10.** Қазақ халқының этникалық тарихындағы найман, керей және жалайырлардың орны.	1	
	СС 10. Қоңырат және уақ тайпаларының зерттелуі.	2	8
11	**Д 11.** Моңғол империясының қазақтардың этникалық процестеріне тигізген әсері.	1	
	СС 11. Протоқазақ тайпалары Алтын Орда мен Ақ Орда кезеңінде.	2	8
	СӨЖ 5. Моғолстан, Мәуереннаһр және Әбілхайыр Ордасының құрамындағы протоқазақ тайпалары.		15
	СӨОЖ 5 – берілген СӨЖ 5 тапсырмасы бойынша өзара талқылау жүргізу және кеңес беру		
	МОДУЛЬ 3. Қазақ халқының қалыптасуы		
12	**Д 12.** Қазақ халқының қалыптасу процесінің аяқталуы.	1	
	СС 12. Қазақ халқының қалыптасу кезеңі отандық тарихи-этнологиялық зерттеулерде.	2	8
13	**Д 13.** Антропология деректері бойынша қазақ халқының этногенезі.	1	
	СС 13. Қазақ халқының қалыптасу кезеңі шығыс, түрік және еуропалық деректемелерде.	2	8
14	**Д 14.** «Қазақ» этнонимінің шығуы туралы теориялар.	1	
	СС 14. Шежіре деректеріндегі «92 баулы қыпшық/өзбек».	2	8
	СӨЖ 6. «Алаш» термины (диспут).		14

	СӨОЖ 6 – берілген СӨЖ 6 тапсырмасы бойынша өзара талқылау жүргізу және кеңес беру		
15	**Д 15.** Қазақ жүздерінің пайда болуының мәселелері.	1	
	СС 15. Ұлы, Орта және Кіші жүз қазақтарының рулық-тайпалық құрамы.	2	8
Аралық бақылау 2			**100**
Қорытынды бақылау (емтихан)			**100**
Пән үшін жиынтығы			**300**

Декан ________________________________ **Байгунаков Д.С.**

Оқыту және білім беру сапасы бойынша
Академиялық комитетінің төрайымы ________________ **Бижанова М.Т.**

Кафедра меңгерушісі ________________________ **Жұматаев Р.С.**

Дәріскер ________________________________ **Қалыш А.Б.**

ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ РУБРИКАТОРЫ
ОҚУ НӘТИЖЕЛЕРІН БАҒАЛАУ КРИТЕРИЙЛЕРІ
«Қазақ халқының этногенезі және этникалық тарихы» жазбаша тапсырмасы

Критерий/ балл	**ДЕСКРИПТОРЛАР**				
	«Өте жақсы»	**«Жақсы»**	**«Қанағаттанарлық»**	**«Қанағаттанарлықсыз»**	
	90–100% (27-30 балл)	**70–89% (21-26 балл)**	**50–69% (15-20 балл)**	**25–49% (8-14 балл)**	**0–24% (0-7 балл)**
Курстың теориясы мен тұжырымдамасын білу және түсіну	"Өте жақсы" деген баға қазақтардың этногенезі мен этникалық тарихының ерекшелігін саралап, аудиторияда өткен сабақты толық меңгеріп, терең ғылыми тұжырым жасап, үш сұрақтың толық жауап жазу.	"Жақсы" деген баға барлық жауап толық, бірақ кейбір мәселелер камтылмаған, этногенездік үдерістердің ерекшелігі көрсетілмеген, материалды ұсынудың логикасы мен дәйектілігінде қате жіберілген. Жауапта стилистикалық кателіктердің болуы, терминдердің дұрыс қолданылмауы мүмкін.	"Қанағаттанарлық" деген баға билетте ұсынылған сұрақтардың толық емес жариялануын камтитын жауап үшін қойылады, негізгі ерекшеліктерді, үстіртін дәлелдейді, материалды ұсынудың логикасы мен дәйектілігінің бұзылуына жол береді, сұрақтардың мазмұнын ашпайды.	Қойылған сұрақтарға дұрыс жауап жазбай, қате дәлелдеу, дұрыс емес қорытынды жасау.	Негізгі ұғымдарды, теорияларды білмеу. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.
Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға колдану	Қазақ халқының шығу тегі мен этникалық тарихына катысты сұрақтарды толық орындау, койылған сұрақтардың мазмұнын ашу,	Оқу тапсырмасын ішінара орындау, курстың практикалық міндеттерін толық аша алмау, ғылыми тұжырымдарды	Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер беріледі. практикалық Ұсынымдар маңыздылау емес, мұқият талдауға	Тапсырманы шешудің ұтымсыз әдісі колданылған, сұрақтар жалпылама жазылған, зерттеулерді аз немесе мүлдем	Сұрақпен жауаптың мазмұны сәйкес келмейді. Практикалық ұсынымдар мүлдем жоқ

	курстың практикалық мәселелерін шешу.	дұрыс жеткізе алмау.	негізделмеген және таяз. Дәлелдер үстіртін қолданылады.	қолданбаған, нормадан асатын қателіктер мен кемшіліктер бар.	немесе өте төмен сапада. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.
Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтиженің негіздемесі	Оқу тапсырмасын толық орындап, қойылған сұраққа жан-жақты, дәлелді жауап беру, курстың практикалық мәселелерін шешу. Қарастырып отырған пәнге байланысты терминдерді қолдану, ғылыми тұжырымдар жасау.	Тұжырымдамалық материалды пайдалануда 3-4 дәлсіздікке, жалпылау мен тұжырымдардағы кішігірім қателіктерге жол беріледі, бұл тапсырманың жалпы деңгейіне әсер етпейді.	Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз, стилистикалық және грамматикалық қателіктер, сондай-ақ практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде дәлсіздіктердің болуы.	Тапсырма өрескел қателіктермен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, тұжырымдамалық материалдар мен дәлелдер нашар пайдаланылған.	Тапсырма орындалмады, қойылған сұрақтарға жауаптар жоқ, талдау материалдары мен құралдары пайдаланылмады. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.